

PATRIMONIO NATURAL

RELACIÓN DE ÁRBORES SENLLEIRAS A CATALOGAR

A.- ÁRBORES SENLLEIRAS

COD	DESIGNACIÓN	LUGAR	PARROQUIA	X	Y	OBSERVACIÓNS	PROTECCIÓN ARQUEOLÓXICA	D.P.M.T.	SERVIDUME DECOSTAS	ZONA DE INFLUENCIA DECOSTAS
A.1	COCOTEIRO DE CHILE DO PAZO DE MEIRÁS	PIÑEIRO	MEIRÁS	557.070	4.800.954	ENGADIDO POLO PXOM				

PATRIMONIO NATURAL

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Cocoteiro de Chile do Pazo de Meirás
LUGAR: Piñeiro
PARROQUIA: San Martiño de Meirás

CÓDIGO DO ELEMENTO:

A-1

CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico

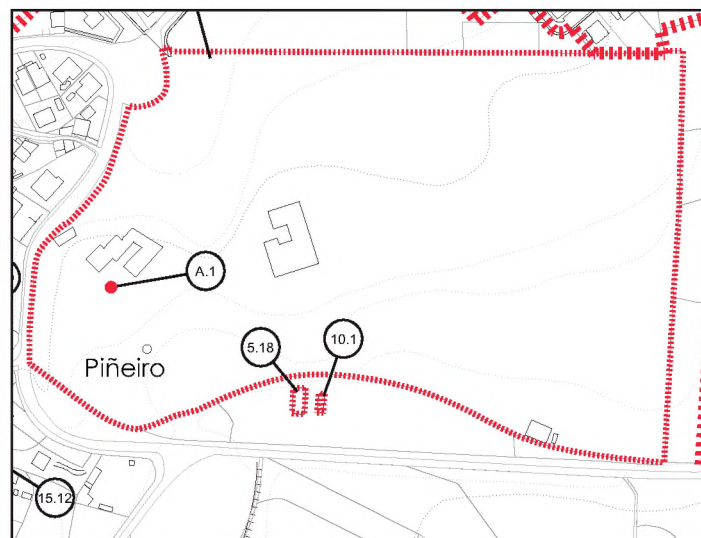
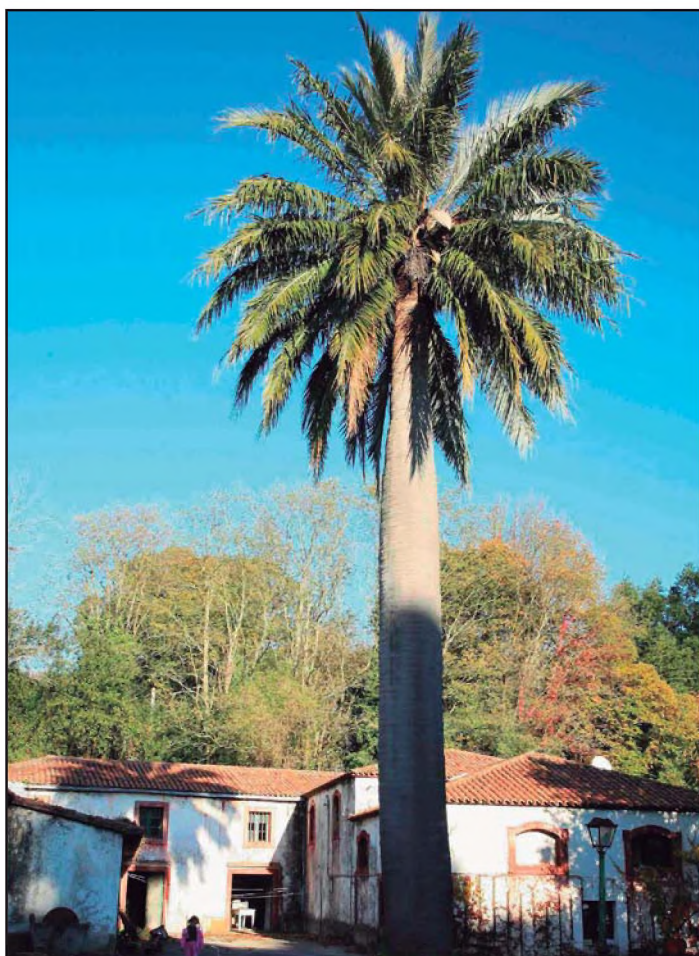
CALIFICACIÓN: Remitido a Plan Especial de Protección

GRAO DE PROTECCIÓN: Integral (B.I.C. sitio histórico)
G-III (arqueolóxico)

COORD. U.T.M. (H29-ED50): X 557.070 Y 4.800.954

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-03
OD-Z-D2

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA:

ADSCRICIÓN CULTURAL:

CRONOLOXÍA: Superior 100-125 anos

PROPIETARIO: Particular

USO ACTUAL:

ESTADO DE CONSERVACIÓN: Bo

DESCRICIÓN:

O cocoteiro de Chile é a palmeira máis austral, endémica de Chile. A súa área natural é moi reducida, atopándose en estado de extinción, e polo tanto, protexida. En Galicia non resulta moi común, utilizándose outras especies con finalidade ornamental. Posúe grandes follas bipinnadas (de tipo palma) de 3 a 5 metros de lonxitude. As dimensións do exemplar do Pazo de Meirás indícanos que é unha das palmeiras de maior tamaño de Galicia. Consta de 17,30 metros de altura, con 11 metros de diámetro de copa. O perímetro do seu fuste aumenta a media altura pasando dos 3,50 m. ós 3,70 m. e diminuíndo ó aproximarse á coroa. A idade estimada da mesma é duns 100 ou 125 anos. Cabe destacar que se trata dunha árbore singular incluída no "Catálogo Galego de Árbores Senlleiras", polo tanto, considérase protexida a todos os efectos en virtude do establecido no artigo 9 do D.67/2007. A protección implica, segundo este artigo, a prohibición de calquera acción que poida afectar negativamente a súa integridade, a súa saúde e a súa aparencia. Tanto os proxectos cuxa execución poida ameazar os valores como a realización de actuacións coma podas ou tratamentos fitosanitarios necesitarán autorización administrativa previa da Dirección Xeral de Conservación da Natureza.

PATRIMONIO ARQUEOLÓXICO

1.- LISTADO ARQUEOLÓXICO DO CONCELLO DE SADA

CLAVE	DENOMINACIÓN	LUGAR	PARROQUIA	ADS. TIPOLOX.	PLANO 1:10.000	PLANO 1:5.000	PLANO 1:5.000 (planeamento)	D.P.M.T.	SERVIDU-ME COSTAS	ZONA DE INFLUENCIA DE COSTAS
GA15075001	Castro de S. Amadi/ Castro en Punta S. Amadio/ Castro de Punta Sismundi / Castro de Punta San Mamede	Campo da Cruz	San Andrés de Carnoedo	Asentamento fortificado (castro)	021-23	021-66	EX-02	X	X	
GA15075002	Castro de Taibó	Sobre da Vila - Taibó	Santa Comba de Veigue/ Santo André de Carnoedo	Asentamento fortificado (castro)	021-43	021-76	EX-02			
GA15075003	Castro de Espiñeiro/ Os Castros de Pazos	Pazos	Santa María de Sada	Asentamento fortificado (castro)	021-44	021-77	EX-02 / EX-04			X
GA15075004	Castro de Mazón/ Castro de Meirás	Amexeiral	San Xiao de Mondego	Asentamento fortificado (castro)	021-43	021-76	EX-03			
GA15075005	Castro/ Castro de Tarabelo/ Castro de Sada	Tarabelo	Santa María de Sada	Asentamento fortificado (castro)	021-44	021-77 021-87	EX-04			X
GA15075006	O Castro/ Castro de Samoedo/ Agra das Arcas	Casal da Agra	San Xiao de Osedo	Asentamento fortificado (castro)	045-13	045-16	EX-06			
GA15075007	O Castelo / Punta do Castelo/ Cirro	San Pedro - Punta do Castelo	Santa Comba de Veigue	Asentamento fortificado (castro)	021-33	021-66	EX-01	X	X	
GA15075008	O Castro / Castro de Veigue	A Fraga	Santa Comba de Veigue	Asentamento fortificado (castro)	021-33	021-66	EX-01			
GA15075009	Os Cotos / Castro de Riovao	Riovao	Santa María de Sada	Asentamento fortificado (castro)	021-44	021-77 021-87	EX-04			
GA15075010	Castelo de Fontán	Fontán	Santa María de Sada	Asentamento fortificado (castelo)	021-44	021-77	EX-04		X	
GA15075011	Castelo de Corbeiroa	Punta Corbeiroa	Santa María de Sada	Asentamento fortificado (castelo)	021-44	021-87	EX-04		X	
GA15075012	Telleiras de As Brañas	As Brañas	Santa María de Sada	Lugar de actividade económica (explotación de recursos primarios e factoría)	021-44	021-87	EX-04			X
ACH15075001	Relevo de Soñeiro	Costa (Cementerio parroquial de Soñeiro)	San Xoán de Soñeiro	Posible relevo romano	045-13	045-16	EX05			
REF15075001	Punta Armenteiro	Punta Armenteiro	San André de Carnoedo	Posible asentamento romano	021-44	021-67 021-77	EX-02		X	
REF15075002	Punta Arnela	Punta Arnela	San André de Carnoedo	Posible asentamento fortificado (castro)	021-44	021-77	EX-02	X	X	
TOP15075001	Os Castros	Os Castros	San Martiño de Meirás		021-43	021-76	EX-03			
TOP15075002	O Casteliño	O Casteliño	San Xulián de Osedo		021-43	021-86	EX-05			
GA15058018	O Castelo / Castro de Edreira	Edreira	Santa María de Oleiros	Asentamento fortificado (castro)	021-43	021-86	EX-05			

2.- LISTADO DE ELEMENTOS ARQUITECTÓNICOS CATALOGADOS CON PROTECCIÓN ARQUEOLÓGICA

COD	DESIGNACIÓN	LUGAR	PARROQUIA	X	Y	OBSERVACIÓN	PROTECCIÓN ARQUEOLÓGICA	D.P.M.T.	SERVIDUME DE COSTAS	ZONA DE INFLUENCIA DE COSTAS
1.1	IGREXA PARROQUIAL DE SANTO ANDRÉ DE CARNOEDO	PEDREIRA	CARNOEDO	559.663	4.802.943		G-III			•
1.2	IGREXA PARROQUIAL DE SAN MARTIÑO DE MEIRÁS	SOUTO DA IGREXA	MEIRÁS	556.536	4.800.727		G-III			
1.3	IGREXA PARROQUIAL DE SAN XIÁN DE MONDEGO	QUINTÁN	MONDEGO	558.343	4.800.786		G-III			
1.4	IGREXA PARROQUIAL E CEMITERIO (PARTE VELLA) DE SAN NICOLAU DE MOSTEIRÓN	A ESPERELA	MOSTEIRÓN	557.575	4.800.195		G-III			
1.5	IGREXA PARROQUIAL E CEMITERIO (PARTE VELLA) DE SAN XIÁN DE OSEDO	OSEDO	OSEDO	558.440	4.799.142		G-III			
1.6	IGREXA PARROQUIAL VELLA DE SANTA MARÍA DE SADA	SADA DE ARRIBA	SADA	560.426	4.800.705		G-III			•
1.7	IGREXA PARROQUIAL DE SAN XIÁN DE SOÑEIRO	COSTA	SOÑEIRO	557.675	4.797.726		G-III			
1.8	IGREXA PARROQUIAL E CEMITERIO (PARTE VELLA) DE SANTA COMBA DE VEIGUE	CHAN DA ALDEA	VEIGUE	557.033	4.802.974		G-III			
1.9	CAPELA DE SAN MAMEDE	O CHAN DA ALDEA	CARNOEDO	559.300	4.802.641		G-III			
1.10	CAPELA DA MILAGROSA	PIÑEIRO	MEIRÁS	556.976	4.800.939		G-III			
1.11	CONVENTO, CAPELA E XARDÍNS DAS SIERVAS DE MARÍA	MACHADO	MOSTEIRÓN	557.670	4.799.570		G-III			
1.12	CAPELA DE SAN ROQUE	O CASTRO	OSEDO	559.271	4.798.905		G-III			
1.13	CAPELA DE SAN ROQUE	SADA	SADA	560.584	4.800.240		G-III			•
1.14	CAPELA DO ESPÍRITO SANTO	O ESPÍRITO SANTO	SOÑEIRO	558.045	4.796.245		G-III			
1.15	CEMITERIO PARROQUIAL DE CARNOEDO (PARTE VELLA)	PEDREIRA	CARNOEDO	559.830	4.802.966		G-III		•	
1.16	CEMITERIO PARROQUIAL DE MONDEGO (PARTE VELLA)	AMEIXEIRAL	MONDEGO	557.759	4.801.301	ENGADIDO POLO PXOM	G-III			
1.17	CEMITERIO MUNICIPAL DE SADA (PARTE VELLA)	SADA	SADA	560.591	4.801.011		G-III			•
1.18	CEMITERIO PARROQUIAL DE SOÑEIRO (PARTE VELLA)	CAMPO DE SAR	SOÑEIRO	557.951	4.797.854	ENGADIDO POLO PXOM	G-III			
3.1	CASA REITORAL VELLA DE MEIRÁS E FINCA	SOUTO DA IGREXA	MEIRÁS	556.467	4.800.664		G-III			
3.2	CASA REITORAL VELLA DE SOÑEIRO	CAMPO DE SAR	SOÑEIRO	557.789	4.797.829		G-III			
5.1	PAZO DE MEIRÁS	PIÑEIRO	MEIRÁS	557.189	4.800.973		G-III			
5.9	PAZO DO CASTRO DE SAMOEDO	O CASTRO	OSEDO	559.215	4.798.869		G-III			
5.10	PAZO DO CASTRO DE ENRIBA	O CASTRO	OSEDO	559.227	4.798.806		G-III			
5.11	PAZO DE SANTA MARÍA DE SADA	SADA	SADA	560.791	4.799.838		G-III			•
14.2	FÁBRICA E TALLER DE CERÁMICAS "O CASTRO"	O CASTRO	OSEDO	559.179	4.798.953	ENGADIDO POLO PXOM	G-III			
14.3	TELEIRA I NAS BRAÑAS	SADA	SADA	560.273	4.800.198		G-III			•
14.4	TELEIRA II NAS BRAÑAS	SADA	SADA	560.218	4.800.251	ENGADIDO POLO PXOM	G-III			•
14.5	TELEIRA III NAS BRAÑAS	SADA	SADA	559.686	4.800.061	ENGADIDO POLO PXOM	G-III			
14.6	REDE DE ABASTECIMENTO DE AUGA QUE DA SERVIZO Á CASA BARRIE DA MAZA	A GRANXA	MONDEGO	559.043	4.800.647	ENGADIDO POLO PXOM	G-III			

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Castro de S. Amandi/ Castro de Punta San Mamede
LUGAR: Campo da Cruz
PARROQUIA: Santo André de Carnoedo

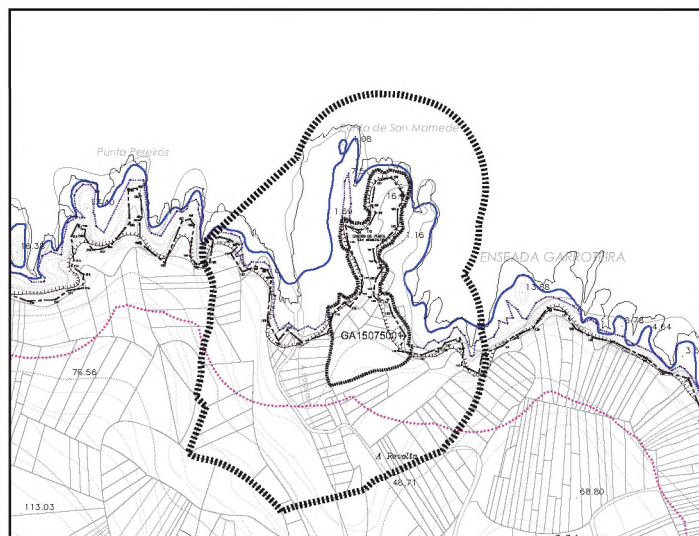
CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075001

CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio
GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2
COORD. U.T.M.: X 559.050 Y 4.804.150 Alt. 13 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-02
OD-Z-A3

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Punta costeira e istmo

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA: Castro (asentamento fortificado)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. (G.II-1)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca e polo trazado dun camiño que comunica a aldea de Campo da Cruz e a costa. Dentro deste ámbito está incluída unha pequena cala inmediatamente ó Oeste do xacemento. (G.II-2)

DESCRICIÓN: Castro asentado nunha punta mariña unida a terra firme por un estreito istmo, o que favorece as condicións defensivas do emprazamento. As defensas están formadas por unha sucesión de foxos e parapetos na parte que une o xacemento á terra. No punto inmediatamente anterior ó istmo existe un sistema de parapeto precedido por un foxo, cunhas dimensións que resulta imposible aportar pola espesa vexetación, este foxo e parapeto están interrompidos por un camiño pola parte Oeste. Existe un segundo parapeto no punto máis estreito do istmo e unha terceira liña de defensa formada por un terraplén, en parte rebaixado por un camiño.

No extremo da punta, onde esta alcanza unha maior superficie, estaría a presumible zona de habitación, no extremo norte (enfrentada ó mar), existe un pequeno parapeto que semella continuar por todo o perímetro da punta.

AFECCIÓN: Elemento afectado pola servidume de protección de costas. Terase en conta a Disposición Transitoria 4ª e os artigos 24 e 25 da Lei de Costas.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Castro de Taibó
LUGAR: Sobre da Vila- Taibó
PARROQUIA: Santa Comba de Veigue/ Santo André de Carnoedo

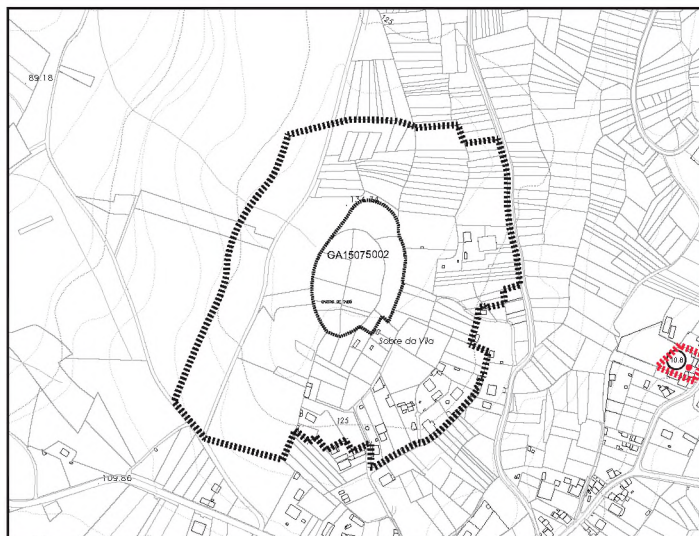
CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075002

CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio
GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2
COORD. U.T.M.: X 558.350 Y 4.802.750 Alt. 130 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

**EX-02
OD-Z-B2/ B3**

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Outeiro suavemente destacado
ADSCRICIÓN TIPOLÓXICA: Castro (asentamento fortificado)
ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. (G.II-1)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca, viais públicos e a topografía do terreo. Este ámbito abarca a práctica totalidade da parte alta do suave outeiro no que está asentado o castro. (G.II-2)

DESCRICIÓN:

Castro formado por un único recinto definido por un parapeto pola parte norte, oeste e norleste, pola parte sur a caída interior do parapeto é escasamente perceptible, pola parte leste o xacemento está definido por un terraplén. Na parte sur é visible un foxo parcialmente colmatado, semella que puido estenderse pola totalidade do perímetro. Na parte leste existe unha terraza delimitada por un parapeto. O acceso está localizado na parte NE, conformado como unha simple interrupción do parapeto.

Na parte leste varias vivendas teñen afectado á base do terraplén que por esa parte delimita a croa.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Castro de Espiñeiro / Os castros de Pazos

LUGAR: Pazos

PARROQUIA: Santa María de Sada

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075003

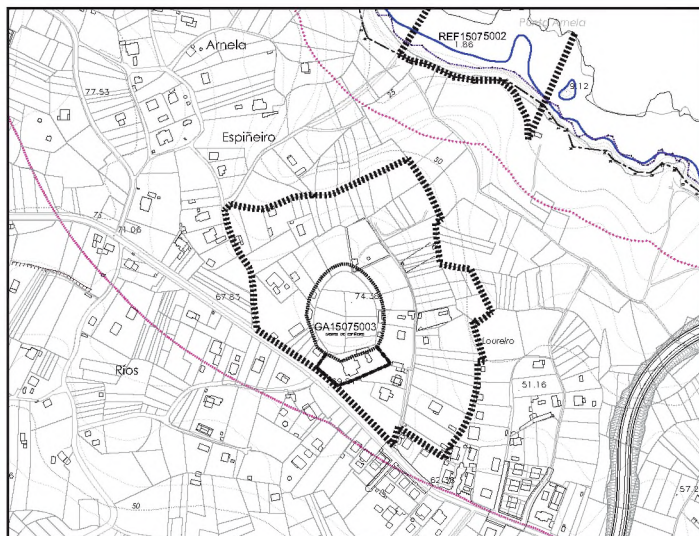
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio

GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2

COORD. U.T.M.: X 560.025 Y 4.801.925 Alt. 74 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-02/ 04
OD-Z-C3/ C4

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Outeiro

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA: Castro (asentamento fortificado)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. (G.II-1)

CONTORNO DE ESPECIAL PROTECCIÓN: Espazo definido polos límites do actual parcelario, que corresponden coa topografía do xacemento (G.II-2b)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca, viais públicos e a topografía do terreo. Este ámbito abarca a práctica totalidade da parte alta do outeiro no que está asentado o castro. (G.II-2)

DESCRICIÓN:

Castro formado por un único recinto de forma oval, con máximo desenrolo no eixe N-S, definido por un terraplén que rodea a totalidade do xacemento. Pola parte sur existe unha terraza adosada ó recinto, actualmente moi alterada pola existencia de edificacións.

Existen numerosas construcións acaroadas á mesma base do terraplén que, en puntos, foi parcialmente rebaixado na súa base por edificacións e peches.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Castro de Mazón/ Castro de Meirás

LUGAR: Amexeiral

PARROQUIA: San Xíán de Mondego

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075004

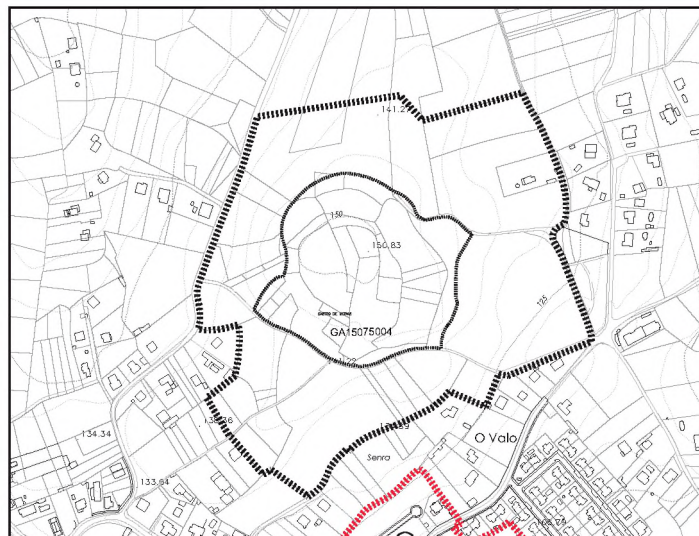
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio

GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2

COORD. U.T.M.: X 557.050 Y 4.801.550 Alt. 150 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-03
OD-Z-C2/ D2

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Outeiro

ADSCRICIÓN TIPOLÓXICA: Castro (asentamento fortificado)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. (G.II-1)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca, viais públicos e a topografía do terreo. Este ámbito abarca a práctica totalidade da parte alta do outeiro no que está asentado o castro. (G.II-2)

DESCRICIÓN:

Castro de forma oval, con maior desenrolo no eixo E-W, delimitado pola sucesión de tres combinacións de parapeto-foxo, na parte leste do xacemento existe unha terraza delimitada por un terraplén.

No xacemento foi localizada un ara adicada ó deus Coso (depositada no Museo provincial) así como unha necrópole, da que foron escavados 46 enterramentos, a maioría de forma oval.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Castro/ Castro de Tarabelo/ Castro de Sada

LUGAR: Tarabelo

PARROQUIA: Santa María de Sada

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075005

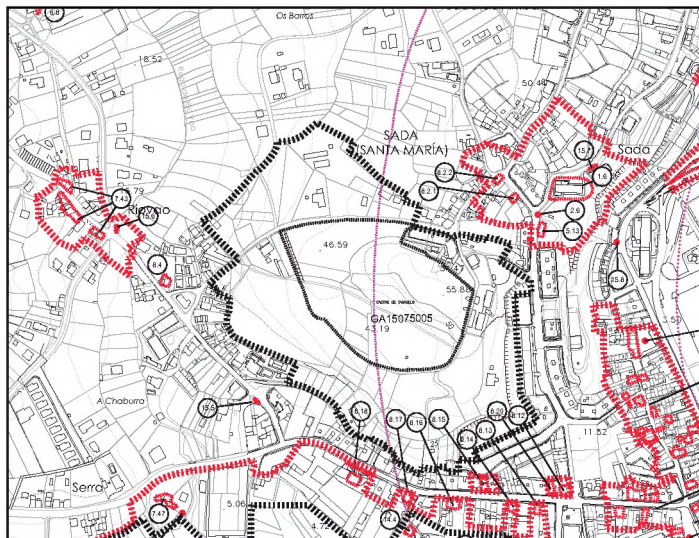
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio /
Solo Urbano

GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2

COORD. U.T.M.: X 560.200 Y 4.800.550 Alt. 55 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-04
OD-Z-D4

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Rechán no extremo dun espolón

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA: Castro (asentamento fortificado)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. (G.II-1)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por viais públicos e límites de fincas que marcan o espazo urbanizado, dentro deste perímetro está incluído un edificio de recente construción. (G.II-2)

DESCRICIÓN:

Castro de forma oval, con maior desenrolo no eixe E-W, delimitado por un parapeto na parte norte e oeste, mentres que pola parte sur e leste está definida a croa por un terraplén. Na parte leste existe unha terraza delimitada por un terraplén. A entrada está situada ó SW, consistente nunha interrupción do parapeto reforzada pola presenza dun bastión alongado que divide a entrada en dúas.

Na parte norte a construción de varios edificios afectou á base do parapeto e no oeste unha canteira ten afectado ó xacemento.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: O Castro/ Castro de Samoedo/ Agra das Arcas

LUGAR: Casal da Agra

PARROQUIA: San Xián de Osedo

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075006

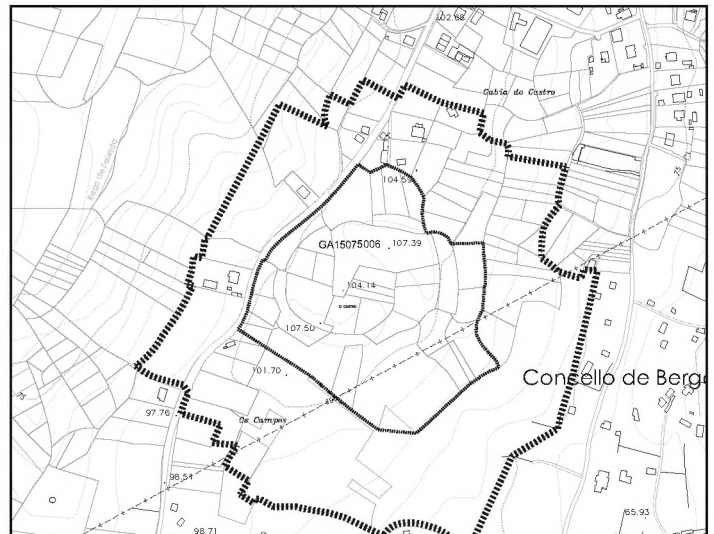
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio

GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2

COORD. U.T.M.: X 559.000 Y 4.798.050 Alt. 145 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-06
OD-Z-F3/ G3

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Rechán a media ladeira

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA: Castro (asentamento fortificado)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. Exténdese no límite Concello de Bergondo, propoñéndose a súa inclusión na figura de planeamento vixente naquel concello (**G.II-1**)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca que engloba a maior parte do rechán na que está localizado o xacemento, exténdese no límite Concello de Bergondo, propoñéndose a súa inclusión na figura de planeamento vixente naquel concello. (**G.II-2**)

DESCRICIÓN:

Castro de forma oval, con maior desenrolo no eixe NE-SW, a croa está delimitada por un parapeto pola parte N e W, mentres que polo S e E o está por un terraplén, se ben en orixe debeu ser un parapeto, cando menos na parte S. Presenta un segundo parapeto, separado do anterior por un foxo, no sur e no leste parapeto cambia a terraplén, na parte S e na parte E, existe unha terraza pola parte S e E do xacemento delimitada por un terraplén.

A entrada está situada na parte WNW, consiste nunha interrupción do parapeto e nunha prolongación da segunda liña de parapetos por diante do acceso. Pola parte ESE existe un segundo acceso.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: O Castelo/ Punta do Castelo/ Cirro

LUGAR: San Pedro (Punta do Castelo)

PARROQUIA: Santa Comba de Veigue

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075007

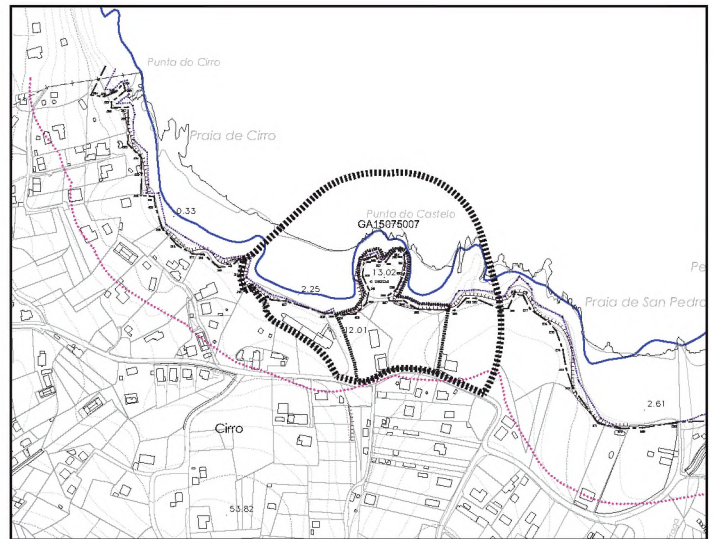
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio

GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2

COORD. U.T.M.: X 557.375 Y 4.803.950 Alt. 13 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

**EX-01
OD-Z-A2**

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Punta mariña

ADSCRICIÓN TIPOLÓXICA: Castro (asentamento fortificado)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. (G.II-1)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca, viais de acceso á Praia de Cirro e regos que engloban as calas existentes a ambos lados do xacemento, en especial a Praia de Cirro. (G.II-2)

DESCRICIÓN:

Castro de forma circular asentado no extremo dunha punta mariña, separado de terra firme por un istmo no que foi construído un foxo escavado na rocha e no que son visibles derrubes de muros de cachotería e numerosos fragmentos de tella. O recinto está delimitado por un parapeto en todo o seu perímetro, alcanzando especial desenrolo na parte S, na parte E e W, entre a liña de costa e o parapeto existe un foxo de escasa potencia.

AFECCIÓN:

Elemento afectado pola servidume de protección de costas. Terase en conta a Disposición Transitoria 4ª e os artigos 24 e 25 da Lei de Costas.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: O Castro/ Castro de Veigue

LUGAR: San Pedro (A Fraga)

PARROQUIA: Santa Comba de Veigue

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075008

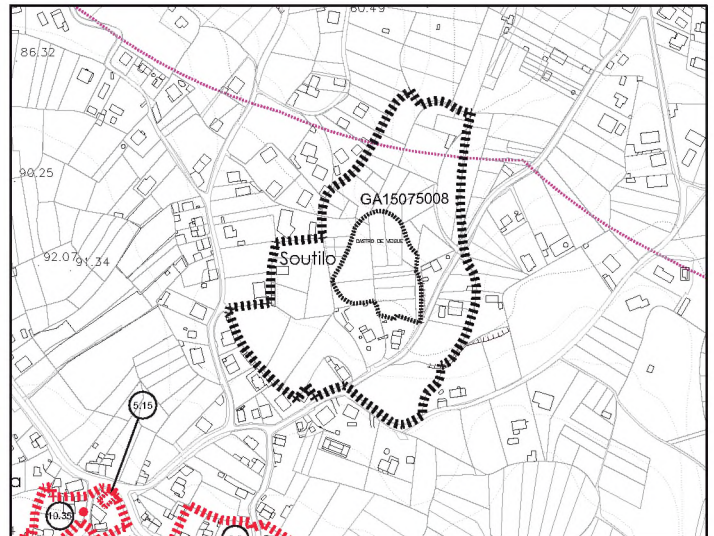
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio /
Solo de Núcleo Rural

GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2

COORD. U.T.M.: X 557.184 Y 4.803.303 Alt. 80 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-01
OD-Z-A2 /B2

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Ladeira

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA: Castro (asentamento fortificado)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade de Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. (G.II-1)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca e viais que delimitan a unidade fisiográfica na que se asenta o xacemento. (G.II-2)

DESCRICIÓN:

Castro de forma oval, con máximo desenrolo no eixe NE-SW, delimitado por un parapeto, escasamente destacado cara ó interior do recinto, de pouca altura na parte SE, alcanzando a máxima altura na parte NW. Na parte S existe un foxo que continua pola parte W, aproveitando unha fonda vagoada existente. Na parte E do xacemento hai acaroadada unha terraza, moi alterada na súa parte S, definida por un terraplén.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Os Cotos/ Castro de Riovao

LUGAR: Riovao

PARROQUIA: Santa María de Sada

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075009

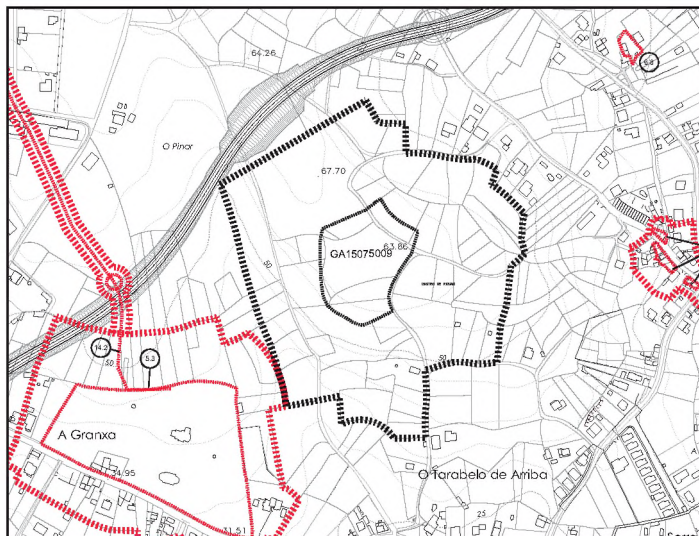
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio

GRAO DE PROTECCIÓN: G.II-1/ G.II-2

COORD. U.T.M.: X 559.375 Y 4.800.650 Alt. 60 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

**EX-04
OD-Z-D3**

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Ladeira

ADSCRICIÓN TIPOLÓXICA: Castro (asentamento fortificado)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. (G.II-1)

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca, a topografía do terreo e unha liña homotética trazada 40 metros ó Oeste do Camiño da Costa da Cruz. (G.II-2)

DESCRICIÓN:

Castro de forma aproximadamente circular, definido por un parapeto, este presenta escasa altura na parte norte (en especial na cara exterior) e un foxo na parte leste, onde existe unha segunda liña formada por un novo terraplén, unido ó anterior na parte NW.

Presenta dous accesos, o situado na parte SE está formalizado pola interrupción do parapeto que, nos extremos cortados para dar paso ó interior, alcanza unha maior altura. Unha segunda entrada está localizada na parte NW, novamente o parapeto é interrompido para permitir o paso e reforzando a entrada presenta un bastión central que bifurca o acceso en dous.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Castelo de Fontán
LUGAR: Fontán
PARROQUIA: Santa María de Sada

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075010

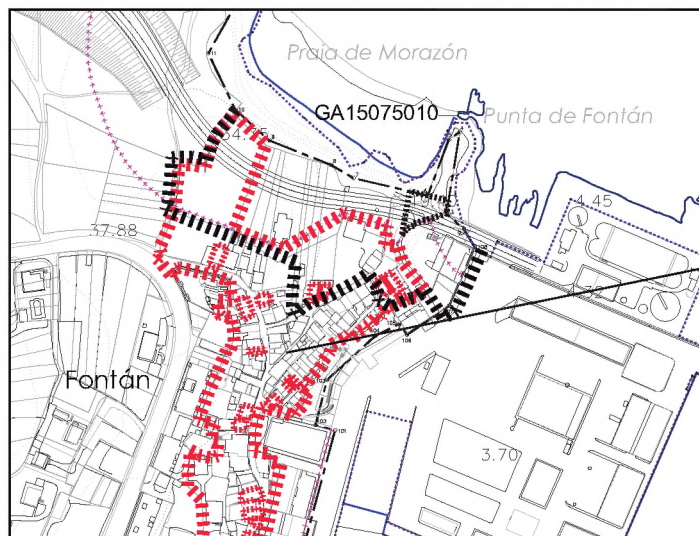
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio

GRAO DE PROTECCIÓN: G.I/ G.II-2 B.I.C.

COORD. U.T.M.: X 560.920 Y 4.801.735 Alt. 20 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

**EX-04
OD-Z-C4**

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Punta mariña

ADSCRICIÓN TIPOLÓXICA: Asentamento fortificado (batería)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade Moderna

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Delimitado pola estrutura visible mais externa do xacemento (defensas) e un perímetro exterior de 10 metros. **(G.I)**

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca e construcións. **(G.II-2)**

DESCRICIÓN: Batería construída a comezos do século XVIII vinculada ó sistema de defensas costeiras de Ferrol-A Coruña. A construción responde ós modelos habituais desta clase de baterías emprazadas en puntas mariñas de gran valor estratéxico.

A construción consistía nunha explanada orientada cara o mar e rematada con merlóns na que estaba instalada a artillería e un muro que pechaba o recinto pola parte de terra, a ela estaban adousadas diversas edificacións auxiliares para servizo e residencia da guarnición. O acceso estaba localizado neste frente de terra, tendo lugar por un van rematado en arco de medio punto con grandes dovelas.

Actualmente perviven dous lienzos de mampostería e sillería relacionados co acceso ó recinto. O resto da edificación, segundo reflicte a Memoria da escavación arqueolóxica do ano 2008, desapareceu durante a construción do actual porto de Sada, nos anos cincuenta do pasado século, estando emprazado ó SE dos restos actualmente visibles, isto é, no espazo do talude que cae sobre as instalacións do porto.

Declarado BIC en aplicación da Disposición Adicional Segunda da Ley 16/1985, de 25 de junio, do Patrimonio Histórico Español, á que se contrae o Decreto de 22 de abril de 1949 de protección de castillos españois **(G.I)**

AFECCIÓN: Elemento afectado pola servidume de protección de costas. Terase en conta a Disposición Transitoria 4ª e os artigos 24 e 25 da Lei de Costas.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Castelo de Punta Corbeiroa

LUGAR: Punta Corbeiroa

PARROQUIA: Santa María de Sada

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075011

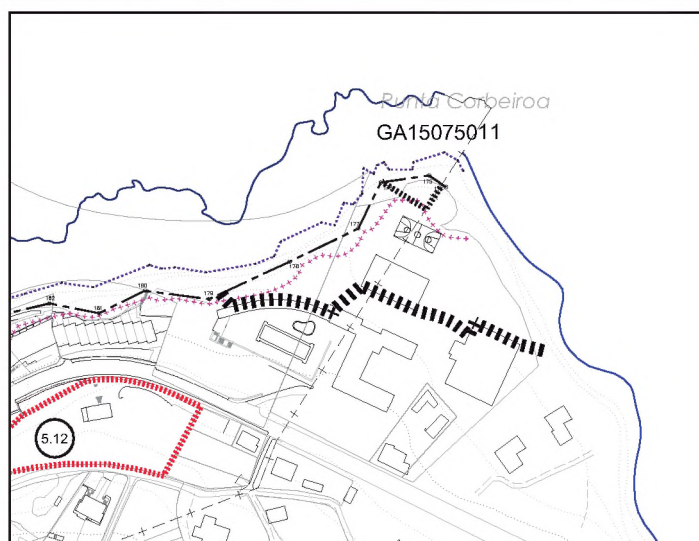
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Urbano Consolidado

GRAO DE PROTECCIÓN: G.I/ G.II-2 B.I.C.

COORD. U.T.M.: X 538.639 Y 4.801.735 Alt. 20 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-04
OD-Z-E4

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Punta mariña

ADSCRICIÓN TIPOLÓXICA: Asentamento fortificado (batería)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade Moderna

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Dado que non foi posible acceder ó xacemento non podemos aportar un perímetro exacto deste, polo que non se define. No momento no que éste poida ser establecido (logo dunha visita de inspección) tería un grado de protección **G.I**, tal como corresponde a súa condición de BIC.

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Dado que non puido realizarse unha inspección da zona este contorno é establecido a partir de imaxes de fotografía aérea e por medio de diversas cartografías. Abarca o perímetro ó redor da suposta localización dos restos da fortificación definido por un vial no interior do Albergue Xuvenil As Mariñas e diversas edificacións deste. Parte do contorno de protección corresponde ó Concello de Bergondo, propoñéndose sexa incorporada á norma de planeamento vixente nese concello (**G.II-2**)

DESCRICIÓN: Batería construída a comezos do século XVIII, vinculada ó sistema de defensas costeiras de Ferrol-A Coruña. A construción consistía nunha plataforma orientada cara ó mar e coa artillería disposta nun sistema de merlóns, pola parte de terra a fortificación consistía nun muro de escasa entidade. Corresponde a unha tipoloxía moi común nas baterías de costa da segunda metade do século XVI e durante os séculos XVII e XVIII.

Da documentación consultadanos arquivos militares despréndese o estado de absoluto abandono na que se atopaba na década de 1830 e que, cando menos, era unha constante dende a Guerra de Independencia.

Declarado BIC en aplicación da Disposición Adicional Segunda da Ley 16/1985, de 25 de junio, do Patrimonio Histórico Español, á que se contrae o Decreto de 22 de abril de 1949 de protección de castillos españois.

AFECCIÓN: Elemento afectado pola servidume de protección de costas. Terase en conta a Disposición Transitoria 4ª e os artigos 24 e 25 da Lei de Costas.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Telleiras de As Brañas

LUGAR: As Brañas

PARROQUIA: Santa María de Sada

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15075012

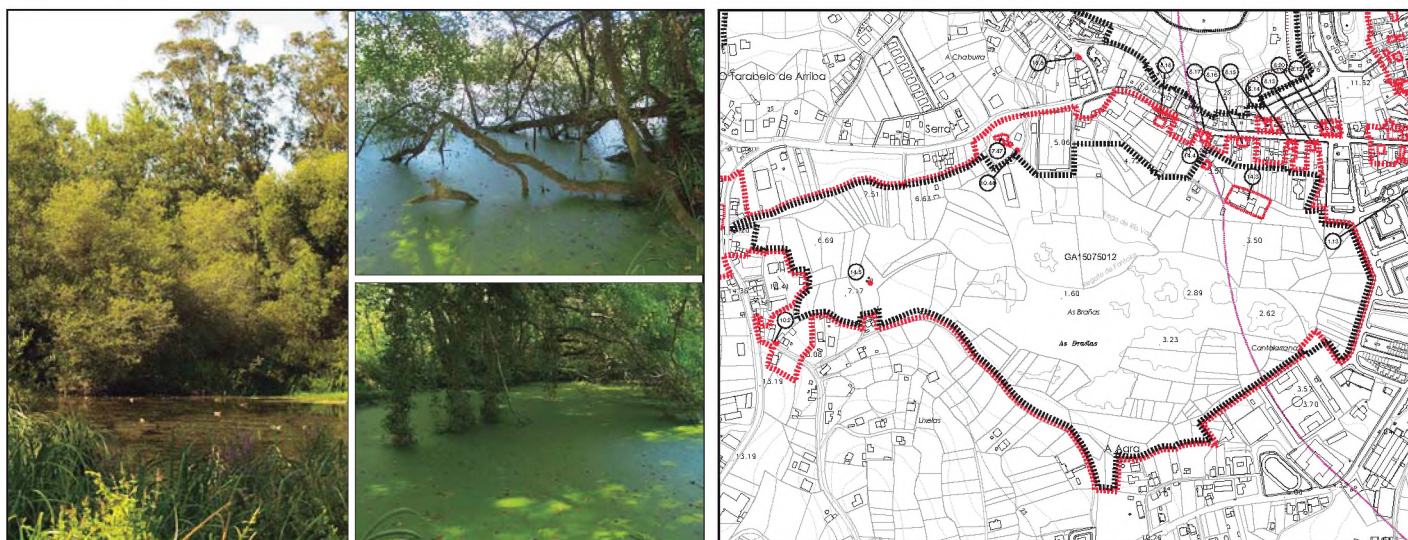
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico

GRAO DE PROTECCIÓN: --/ G.III

COORD. U.T.M.: X 560.218 4.800.253
560.276 4.800.199 Y 4.800.199 Alt. 1,60-7,00
559.647 4.800.069 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-04
OD-Z-D3/ OD-Z-D4
OD-Z-E3/ OD-Z-E4

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Brañas

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA: Explotación de recursos primarios (barreiras) e taller/ factoría (telleiras)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade Contemporánea

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Dadas as especiais características deste xacemento arqueolóxico que inclúen os lugares de obtención de materia prima (as barreiras, actualmente convertidas en pozas) e os centros de transformación (fornos de cocción) e de almacenamento (secadeiros) e tendo en conta que as condicións físicas (inundación da zona e abundante vexetación) dificultaron a correcta documentación, **non se establece**.

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo formado polo ámbito remitido ao Plan Especial de Protección, Infraestrutura e Dotación do espazo natural das brañas. (G.III)

DESCRICIÓN: Espazo de brañas situado no límite urbano de Sada, no contorno inmediato do Río Vao e do Río Fontoira, formado pola extracción de barro para a fabricación de cerámica de construción. O xacemento arqueolóxico está formado por un conxunto de barreiras, actualmente inundadas formando lagoas, e telleiras, das que foron documentadas un total de oito, se ben non excluimos a posible existencia doutras actualmente soterradas ou destruídas. Por mor da abundante vexetación existente na zona unicamente puidemos comprobar a pervivencia de estruturas relacionadas con dúas das telleiras e unha terceira moi alterada, as restantes unicamente puideron ser documentadas por medio de cartografía e fotografía aérea histórica (*voo americano*).

Estruturalmente, están formadas por varios fornos de cocción construídos en ladrillo dispostos a soga e tizón e reforzados no seu alzado por nervaduras de metal, a súa planta é circular e o alzado cilíndrico, estando rematados por unha cuberta cónica na que se sitúa unha cheminea. z e

Os fornos están divididos en dúas partes ben diferenciadas, unha inferior ou cámara de combustión, con varias bocas para a súa carga, e na parte superior a cámara de cocción; ambas seccións estaban separadas por unha parrilla construída con ladrillo. O acceso á cámara de cocción tiña lugar por unha porta alintelada.

Asociados ós fornos existían secadeiros, a modo de galpóns, de planta rectangular e cuberta a dúas augas, realizada en tella e estrutura de madeira, sostida por piares de ladrillo.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Relevo romano de Soñeiro

LUGAR: Cemiterio de Soñeiro

PARROQUIA: San Xoán de Soñeiro

CÓDIGO DO ELEMENTO:

ACH15075001

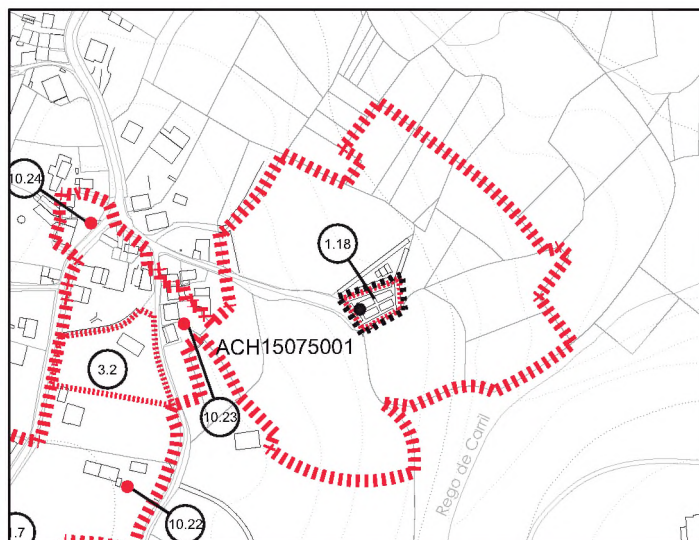
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico de protección do patrimonio

GRAO DE PROTECCIÓN: --/ G.III

COORD. U.T.M.: X 557.936 Y 4.797.846 Alt. 100 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

**EX-05
OD-Z-G2**

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: -

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA: Posible estela funeraria romana

ADSCRICIÓN CULTURAL: Romano

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Non se establece

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo correspondente ó Cemiterio Parroquial de Soñeiro, coincide o perímetro do bn protexido coa do elemento arquitectónico asociado. **(G.III)**

DESCRICIÓN:

Peza de granito embutida na tapia do Cemiterio Parroquial de Soñeiro, á dereita da entrada principal. A peza ten forma rectangular e unha dimensión de 45 X24 centímetros, se ben ó estar integrada nun muro enfoscado, descoñecemos se a pedra que serve de soporte ó relevo presenta superficie oculta baixo este.

A representación consiste nunha estrutura arquitectónica escasamente definida, formada por dúas columnas que portan un arco. Baixo esta estrutura unha figura masculina, vestida con toga con numerosos pliegues, cabeza de gran tamaño, escasamente naturalista. Nunha man sostén unha espada e o outro brazo, flexionado sobre o corpo, recolle os pliegues da toga.

Esta peza é interpretada polo Prof. J Naveiro como un fragmento dunha estela funeraria de época romana.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Punta Armenteiro
LUGAR: Punta Armenteiro
PARROQUIA: Santo André de Carnoedo

CÓDIGO DO ELEMENTO:

REF15075001

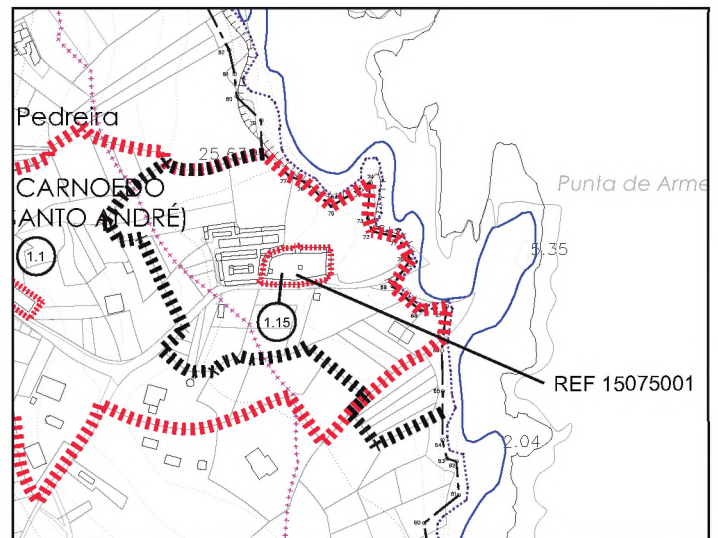
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico

GRAO DE PROTECCIÓN: --/ G.III

COORD. U.T.M.: X 559.850 Y 4.802.975 Alt.-

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-02
OD-Z-B3

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Vagoada e punta mariña

ADSCRICIÓN TIPOLOXICA: -

ADSCRICIÓN CULTURAL: Posible asentamento romano

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Non se establece

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca e a propia topografía do terreo. (G.III)

DESCRICIÓN:

En relación coa realización de obras no Cementerio parroquial foron localizados materiais romanos, fundamentalmente *tegula*.

AFECCIÓN:

Elemento afectado pola servidume de protección de costas. Terase en conta a Disposición Transitoria 4ª e os artigos 24 e 25 da Lei de Costas.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: Punta Arnela
LUGAR: Punta Arnela
PARROQUIA: Santo André de Carnoedo

CÓDIGO DO ELEMENTO:

REF15075002

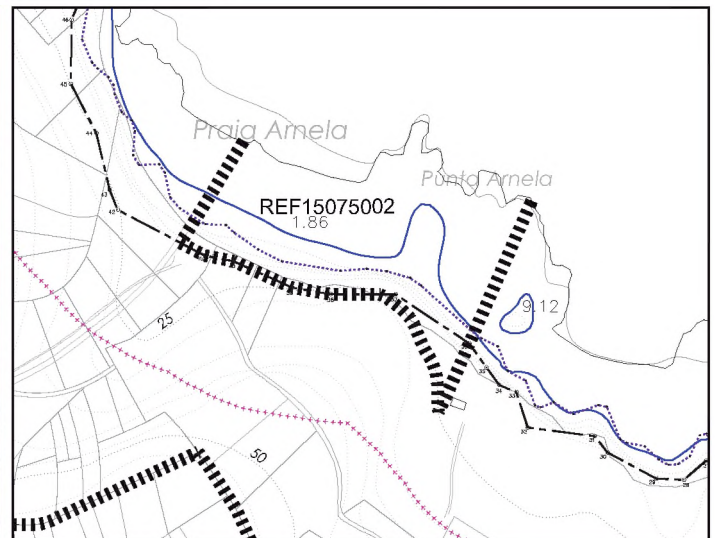
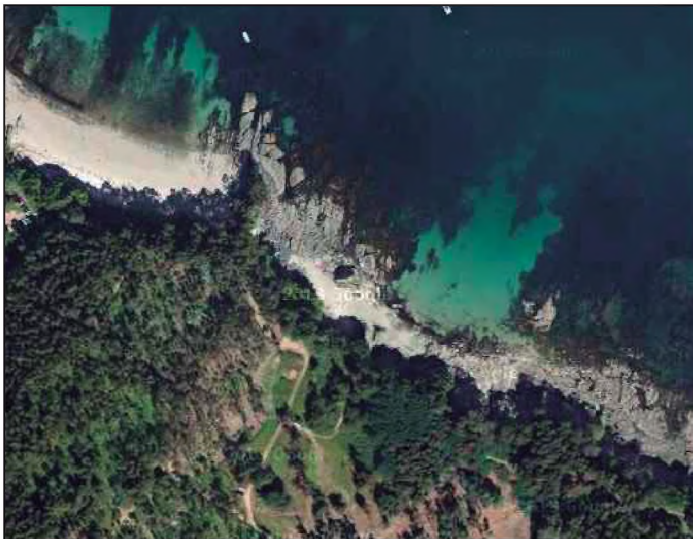
CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico

GRAO DE PROTECCIÓN: --/ G.III

COORD. U.T.M.: X 560.250 Y 4.802.300 Alt. -

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

**EX-02
OD-Z-C4**

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Punta mariña

ADSCRICIÓN TIPOLÓXICA: Posible asentamento fortificado (castro)

ADSCRICIÓN CULTURAL: -

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Non se establece

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido polo topografía do terreo, inclue a punta mariña coñecida como Punta Arnela e a praia situada inmediatamente ó leste dela. (G.III)

DESCRICIÓN:

No extremo duha punta mariña existe un recinto delimitado por un posible foxo, mais non existe folklore nin son visibles materiais.

AFECCIÓN:

Elemento afectado pola servidume de protección de costas. Terase en conta a Disposición Transitoria 4ª e os artigos 24 e 25 da Lei de Costas.

PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL
CONCELLO DE SADA

CATÁLOGO DE PATRIMONIO

NOME: O Castelo/ Castro de Edreira

LUGAR: Edreira

PARROQUIA: Santa María de Oleiros

CÓDIGO DO ELEMENTO:

GA15058018

CLASIFICACIÓN DO SOLO: Solo Rústico

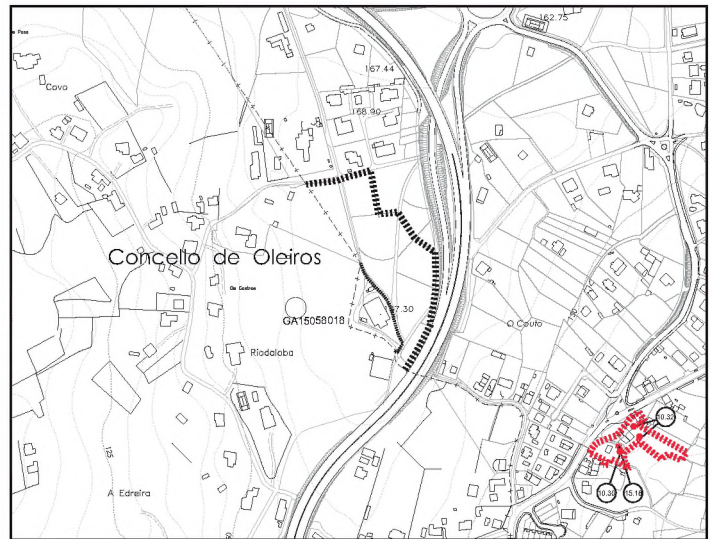
GRAO DE PROTECCIÓN: --/ G.II-2

COORD. U.T.M.: X 556.630 Y 4.800.440 Alt. 165 m.s.n.m.

LOCALIZACIÓN EN PLANO:

EX-05

-

EMPRAZAMENTO TOPOGRÁFICO: Ladeira

ADSCRICIÓN TIPOLÓXICA: Asentamento fortificado (castro)

ADSCRICIÓN CULTURAL: Idade do Ferro

PERÍMETRO DO BEN PROTEXIDO: Prolóngase dentro do Concello de Sada o espazo delimitado no Concello de Oleiros. En Sada está limitado por viáis e, na parte Oeste polo límite municipal con Oleiros.

CONTORNO DE PROTECCIÓN: Espazo definido por límites de finca e pola base do talud da autovía coñecida como Vía Ártabra. (G.II-2)

DESCRICIÓN:

Recinto fortificado de configuración circular cun diámetro de 150 metros. Debeu estar rodeado na súa totalidade por un talud que hoxe interrómpeuse no W e SE debidos ás remocións do terreo que afectaron ó xacemento. Apréciase unha terraza ó W defendida unicamente por un terraplén a través do que pode accederse ó recinto principal.

Está afectado pola construción de tres depósitos, por antenas e por varios viarios.